

Harmonisering mellem nærtstående retssystemer, et eksempel

af

Jan Timmermann Pedersen

Med et eksempel fra selskabsretten belyses nogle problemer vedrørende harmonisering mellem specialregler. Der fokuseres på, hvordan en tilsyneladende fuldstændig harmonisering i realiteten dækker over en meget forskellig retsanvendelse, som fremkommer på grund af forskelle i den almene obligationsret.

Den danske aktieselskabslov

For dansk rets vedkommende gælder det for den personkreds, der deltager i stiftelsen og driften af et aktieselskab, at ansvaret er hjemlet i aktieselskabsloven (ASL). Der er med lovændringen af aktieselskabsloven i 1973 indsat en almindelig ansvarsregel i ASL § 140:

»Stiftere, bestyrelsesmedlemmer og direktører, som under udførelsen af deres hverv, forsætligt eller uagtsomt har tilføjet selskabet skade, er pligtige at erstatte denne. Det samme gælder, når skaden er tilføjet aktionærer, selskabets kreditorer eller tredjemand ved overtrædelse af denne lov eller vedtægterne.«¹

Konkret fastlægger ASL § 140 ansvaret i to situationer. *Den første situation* er den hvor en deltager i den opremsede personkreds påfører selskabet skade, jf. ASL § 140, 1. pkt. Dette kan ske ved direkte forvoldelse af skade på selskabets ejendom, eller ved en situation hvor skadevolder pådrager selskabet et ansvar over for tredjemand, og selskabet derfor kan udøve regres overfor ledelsen. Eksempelvis en direktør, der som led i sin forvaltning af selskabets interesser skader tredjemand og denne derfor får et krav mod selskabet jf. DL 3-19-2. Der kan også være tilfælde, hvor et medlem af ledelsen er skyld i manglende opfyldelse af en kontrakt og selskabet derfor må yde erstatning for manglende opfyldelse. *Den anden situation*, der fastlægges i ASL § 140, 2. pkt., er den hvor en deltager i ledelsen skader aktionærer eller tredjemand og skadelidte er interesseret i at gøre et krav gældende direkte mod den ansvarlige handlende.

¹ Indsat ved L 1973 nr. 370. Den oprindelige ASL § 140 indeholdt en bestemmelse, som påpegede ansvaret ved værdiansættelsen, dette blev ændret til den nuværende form ved L 1982 nr. 282, uden at dette havde andet end redaktionel betydning.

ASL § 140, 1. pkt. fastlægger, at man som deltager i ledelsen af et aktieselskab kan blive ansvarlig for den skade man uagtsomt eller forsætligt påfører selskabet. Denne bestemmelse angiver udelukkende, at man som ledelse bliver ansvarlig på almindeligt grundlag for culpøse handlinger. Dette fremgår direkte af termerne forsætligt eller uagtsomt, dette er en anden måde at udtrykke begrebet culpa på. Der synes ikke ved indførelsen af bestemmelsen at være noget, der angiver, at det har været tilsigtet at ændre på ansvaret for deltagere i ledelsen af selskaber.² Indsættelsen af ASL § 140, 1. pkt. synes derfor udelukkende at være foretaget af pædagogiske grunde. Det oprindelige forslag til en ansvarsbestemmelse i Bet. 362/1964 indeholdt kun hvad der svarer til ASL § 140, 1. pkt. At holdningen til ansvarsreglerne i ASL ikke har ændret sig, efter indførelsen af erstatningsansvarsloven, kan ses ved senere gennemgange af ansvarsreglerne, hvor der ikke påpeges noget behov for ændring.³

ASL § 140, 2. pkt. fastlægger ledelsens direkte ansvar overfor, aktionærer, kreditorer eller tredjemand. ASL § 140, 2. pkt. er ikke en bestemmelse, der som ASL § 140, 1. pkt. sprogligt fastlægger et almindeligt culpaansvar. Det særlige ved ASL § 140, 2. pkt. er, at slutning alene ud fra ordlyden ville medføre, at ikke alle forskriftovertrædelser ville udløse ansvar. Dermed fremstår ASL § 140, 2. pkt. i sin ordlyd som en ansvarsbegrænsning, således at det kun er overtrædelse af kvalificerede normer, der medfører ansvar. Dette har dog ikke været meningen med bestemmelsen. At meningen med bestemmelsen ikke er at begrænse ansvaret til overtrædelse af de nævnte normer ses direkte af forarbejderne og støttes i teorien.⁴ Der synes imidlertid ikke i den danske teori eller offentliggjorte forarbejder at være nogen forklaring på hvorfor man netop indsætter ASL § 140, 2. pkt. Det nærmeste man kommer dette er, at bestemmelsen er indføjet af pædagogiske grunde. Dette forekommer ikke overbevisende. Såfremt dette er tilfældet ville en efter ordlyden

² Dette fremgår direkte af Bet. 362/1964 s. 195, hvor det direkte påpeges: »Bestemmelsen indfører ikke en særlig ansvarsregel på dette område, men indeholder i realiteten en henvisning til dansk rets almindelige erstatningsregler.«

³ At ASL § 140 skal ses som en kodifikation af de før 1973 gældende regler kan bl. a. ses i Bet. 1229/1992 s. 96, hvor det anføres, at lovfæstningen ansås at have: »både en forebyggende pædagogisk virkning og en værdi som en klargørelse af retstilstanden, uanset at den lovfæstede regel stemmer overens med den også før loven af 1973 gældende ret.« S. 98 anføres desuden med henblik på vurderingen af et behov for ændring af ansvarsreglerne: »Det er efter panelets opfattelse lykkedes for domstolene på grundlag af den gældende almindelige erstatningsret at nå til rimelige og acceptable resultater, og det må anses for hensigtsmæssigt at overlade retsudviklingen på det pågældende område til domstolenes praksis.«

⁴ For ASL § 140, 2. pkt., fremgår forholdet til de almindelige erstatningsretlige regler af Bet. 540/1969 s. 176, hvor det om det der senere blev til ASL § 140, 2. pkt. anføres, at den nævnte personkreds: »kan have erstatningsansvar overfor andre end selskabet... Der er for så vidt intet nyt heri. Men den udtrykkelige fremhævelse heraf er naturlig ved siden af de positive regler i stk. 1 (ASL § 140, 1. pkt.) om ansvaret overfor selskabet.« (min tilføjelse). Af teori kan nævnes *S. F. Hansen: Lærebog i selskabsret II*, 2000 s. 28, *P. K. Andersen: Aktie- og anpartsselskabsret*, 2002, s. 46, *T. Sofrud: Bestyrelsens beslutning og ansvar*, 1999, s. 8, 294 samt

umiddelbart begrænsende bestemmelse, som reelt fastlægger et almindeligt culpaansvar skulle være indført af pædagogiske grunde.

Det er ikke et ukendt fænomen i erstatningsretten, at man indfører bestemmelser til præcisering af ansvaret ved en præcisering af normerne på et område. Det er omstridt om sådanne præciseringer er mere end blot præciseringer, eller om disse også har en effekt på selve culpabedømmelsen. Ræsonnementet er, at når en norm fastsættes i tekst, vil domstolene have nemmere ved at anvende denne norm til at dømme efter. Det er antagelig rigtigt, at jo mere præcist en norm fastsættes i speciallovgivning des oftere vil domstolene anse overtrædelser af normen som culpa.⁵ I forbindelse med kodificering af normer er det særlige ved ASL § 140, 2. pkt., at denne bestemmelse ikke i sig selv er en kodificering af normer. ASL § 140, 2. pkt. er blot en henvisning til de to vigtigste normsæt for fastlæggelsen af ansvar for ledere i selskaber. Det pædagogiske i bestemmelsen er begrænset til, at den påpeger nogle af de vigtigste normer som ledelsen forventes at overholde. Den forekommer derfor på grund af sin konstruktion ikke særlig pædagogisk.⁶

Svensk ret

I svensk ret findes en bestemmelse i den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1, som er meget lig den danske. Dette er ikke overraskende, idet selskabslovene er et udslag af et nordisk samarbejde.⁷ Da den danske ansvarsbestemmelse ikke synes særlig velbegrundet, kunne det derfor være interessant at analysere den stort set tilsvarende svenske bestemmelse i lyset af den svenske erstatningsret, for at se om dette kan begrunde indførelsen af en særlig ansvarsbestemmelse.

En sammenlignende analyse er dels interessant for at finde ligheder og forskelle på ansvaret i den danske og svenske aktieselskabsret, som kan belyse, om de danske og svenske regler er så ens som det sproglige umiddelbart lader formode, dels er en sammenlignende analyse interessant fordi den kan medvirke til at belyse forskelle og ligheder i den generelle erstatningsret, som disse specialregler er tæt knyttet til. Hovedbestemmelsen for ansvaret findes i den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1:

⁵ For en sådan diskussion se *P. K. Andersen: Aktie- og anpartsselskabsret*, 2002, s. 417, vedrørende en i ASL § 56, stk. 5 og § 54, stk. 3, 1 punktum foretaget kodificering af kravene, hvor *P. K. Andersen* i en henvisning til en diskussion om emnet anfører, at ved præcisering af normer sker der antagelig en bevægelse mod en strengere bedømmelse af ansvaret.

⁶ Det er da også anført, at ASL § 140, 2. pkt. burde være fjernet, som det er sket i norsk ret. Se *B. Gomard i K. J. Hopt/ G. Teubner: Corporate Governance and Directors' liability*, 1985, s. 210, hvor han anfører direkte om ASL § 140 2. pkt.: »The distinction was deleted in the Norwegian Companies Act (Art. 15. 1), and it should have been deleted in the Danish Act as well.«

⁷ Den for ansvarsreglerne vigtige Bet. 540/1969 er en fælles nordisk betænkning.

»En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han fullgör sitt uppdrag uppsätligen eller av oaktsamhet skadar bolaget, skall ersätta skadan. Det samme gäller när skadan tillfogas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse af denne lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.«

Som det fremgår er ansvarsreglen for deltagere i ledelsen af svenske aktieselskaber meget lig den danske ASL § 140.⁸ Der er ikke den store sproglige forskel. Der er dog enkelte elementer, hvor der er en sproglig forskel.

Direktører

Vedrørende direktørs ansvar henvises til bestemt form for direktører, en såkaldt verkställande direktör.⁹ Denne direktör er jf. den svenske aktieselskabsret en særlig direktör, som er indehaver af direktionens øverste ansvar. Det særlige for den verställande direktör er, at det kun er denne præcise direktör, der ved direkte fastlæggelse i ansvarsbestemmelse er udskilt fra andre direktører i selskaber og ansvarsmæssigt placeret sammen med den øvrige ledelse af selskabet. En position lig den verkställande direktör findes i dansk ret i form af den administrerende direktör. Denne er dog ikke særskilt indsat i ansvarsbestemmelsen og der skelnes i dansk ret ikke i erstatningsretlig forstand mellem administrerende direktører og andre direktører. Dette må medføre, at den svenske regel for så vidt det drejer sig om direktører, anvendes på en snævrere kreds. Helt reelt kan det kun være en person per selskab.

Da den verkställande direktör og de almindelige direktører ansvarsmæssigt åbenbart behandles forskelligt, må der derfor vedrørende direktøransvaret i svensk ret skelnes mellem direktørers ansvar og verkställande direktörers ansvar. Såfremt der er tale om en verkställande direktör, skal det yderligere vurderes, om denne konkret handlede i sin egenskab af sådan.¹⁰ Er dette ikke tilfældet, anvendes de for

⁸ Kap. 15, § 1 i den svenske aktieselskabslov danner, som i det danske tilfælde ligeledes model for fastlæggelsen af ansvaret i visse andre former for virksomheder. I svensk ret gælder dette ansvar i medfør af kap. 13 i lag om ekonomiska föreningar (1987:667).

⁹ I offentlige aktieselskaber (nærmest som danske aktieselskaber) er der et krav om, at vælge en verkställande direktör jf. den svenske aktieselskabslov kap. 8, § 23. I ikke offentlige aktieselskaber (nærmest som danske anpartsselskaber) kan der vælges en verkställande direktör. Der kan i begge tilfælde kun vælges en (og en suppleant/vice verkställande direktör). Verktällande direktörer er pålagt at forestå den løbende forvaltning af selskabets aktiviteter på grundlag af bestyrelsens anvisninger jf. den svenske aktieselskabslovs kap. 8, § 25. Denne person pålægges det øverste ansvar og har også i forhold til andre direktører den absolutte magt jf. S. Johansson: Nials svensk Associationsrätt 8. upplagan, 2001, s. 116.

¹⁰ En lignende adskillelse kunne tænkes i dansk ret. Direktører ville så kun være omfattet af ASL § 140, når de foretog handlinger, der var et led i udførelsen af deres *hverv* som direktører jf. ASL § 54, stk. 2. En sådan opdeling ville antagelig finde gehør ved domstolene. I dansk ret ville man dog næppe gå så vidt, at man antog, at direktører var uden for arbejdsgiveransvaret i DL 3-19-2. Men antagelsen kunne i givet fald være, at når en direktör *ikke* handlede som led i sit hverv ville han falde under de almindelige erstatningsretlige regler, herunder reglerne for

den faktiske handling gældende regler for ansvar på forholdet.¹¹ Effekten af dette må være, at selv om man udøver ledelsesfunktioner, bliver man ikke automatisk ansvarlig efter de strenge ansvarsregler i den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1.¹² Direktøransvar efter denne bestemmelse må forudsætte, at man er indsat i netop denne stilling, hvilket jf. den svenske aktieselskabslovs kap. 8, § 23 er en formel udnævnelse.

I erstatningsretlig sammenhæng er verkställande direktörer desuden særlige i forhold til danske direktører derved, at disse ikke er omfattet af reglerne om objektivt ansvar for den ansattes handlinger.¹³

Direktører som ikke er verkställande direktörer anses ikke for ansvarlige efter den svenske aktieselskabslov, men disse anses som ansatte og behandles dermed fuldt ud som ansatte både hvad angår selskabets ansvar og direktørens ansvar. Almindelige direktører er i svensk ret omfattet af den svenske skadeserstatningslovs kap 4, § 1, der er meget lig den danske EAL § 23. Disse regler fratager reelt den ansatte direktør for en stor del af det ansvar, som er gældende efter de almindelige erstatningsretlige regler. Dette sker ikke i dansk ret, hvor ASL § 140 fastholder et ansvar efter de almindelige erstatningsretlige regler, og lempelse kun kan ske i særlige tilfælde jf. ASL § 143. ASL § 143 giver ikke adgang til lempelse i samme udstrækning som EAL § 23.

Med hensyn til regres mod den eller de ansvarlige fra selskabets side er dette ikke af samme relevans ved den svenske aktieselskabslov som ved de danske regler. Det svenske aktieselskab er ikke objektivt ansvarlig for sin verställande direktör, der skal derfor et ansvarsgrundlag for selskabet til for at selskabet kan blive solidarisk ansvarlig med sin verkställande direktör.

Kreditorer

I den svenske aktieselskabslovs kap. 15 §, 1, 2. pkt. henvises til, at den i 1. pkt. nævnte personkreds er ansvarlig overfor aktionærer og andre under de samme forudsætninger som i 1. pkt. I den danske ASL § 140 nævnes kreditorer direkte i denne forbindelse. Denne forskel er antagelig uden betydning. Den svenske regel vil antagelig også omfatte kreditorer, som ved ledelsens culpøse adfærd påføres tab.

Tabsopgørelsen

Noget, som er helt specielt ved den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 i forhold til den danske ASL § 140, er, at i den udstrækning ansvaret fastlægges på grundlag

ansattes ansvar og lempelsen af dette.

¹¹ *S. Johansson*: Nials svensk Associationsrätt 8. upplagan, 2001, s. 343.

¹² Nedenfor anføres hvorfor den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 må anses som strengere end dens danske pendant.

¹³ At verkställande direktörer i modsætning til direktører i danske selskaber ikke er omfattet af det objektive arbejdsgiveransvar fremgår af Svensk Karnov 2001/02, s. 1145 note 38 med yderligere henvisninger.

af kap. 15, § 1 i den svenske aktieselskabslov, vil skadelidte kunne kræve også almindeligt formuetab erstattet.¹⁴ Dette er også gældende ved erstatning uden for kontrakt. Den anderledes opgørelse af tabet er muligvis den egentlige bevæggrund til overhovedet, at have en særlig regel med ansvar i den svenske aktieselskabslov.

At den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 giver erstatning for almindeligt formuetab medfører, at den svenske regel ikke som sin danske pendant kun er en fastlæggelse af en i øvrigt almindeligt gældende erstatningsret. Den svenske bestemmelse er udtryk for et ønske om, at stramme erstatningsreglerne.

I dansk ret gives sædvanligvis ikke erstatning for almindeligt formuetab ved erstatning uden for kontrakt og dette tilstræbes ikke i medfør af ASL § 140. Den danske regel er derfor ikke bevæget af en ønske om at pålægge et sådant ansvar. I dansk ret opgøres tabet, i medfør af specielle ansvarsregler og de generelle regler, efter de samme kriterier.¹⁵ Den svenske ansvarsregel i aktieselskabsloven er derimod direkte motiveret i et ønske om at udvide skadelidtes erstatningskrav.

Vedrørende tabsopgørelsen opstår der dermed en klar forskel mellem den svenske og danske regel. Denne forskel understreger karakteren af den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 som en stramning i forhold til de generelle erstatningsretlige regler. For direkte skadeforvoldelse på selskabet og for skade på tredjemand må ledelsen derfor forvente at skulle dække også almindeligt formuetab.¹⁶ En situation som U 1982.595 H¹⁷ ville derfor antagelig efter den svenske ret havde ført til et anderledes og for medkontrahenten bedre resultat.

Ved at man i svensk ret har inddraget også det rene formuetab i ansvaret jf. den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 er erstatningen i disse tilfælde kommet tættere på og er muligvis lig med den erstatning, som et hæftelsesansvar ville udløse. Dette må medføre, at en motivation i retning af at udvikle og anvende et hæftelsesansvar i tilfælde, der er omfattet af den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 er mindre end den tilsvarende motivation efter dansk ret, idet man i svensk ret ikke har det samme økonomiske incitament for at forsøge at få statueret et sådant hæftelsesansvar.

¹⁴ Jf. *S. Andersson m.fl.: Aktiebolagslagen kommentar, 2000, del II, Kap. 15, s. 2.* med henvisninger til bl. a. forarbejderne. Dette er meget forskelligt fra dansk ret, hvor man synes at operere med et entydigt tabsbegreb og normalt ikke regulerer erstatningsretlig på tabsopgørelsen. I de generelle regler i den svenske skadeserstatningslovs kap. 2, § 4 findes direkte hjemmel, som muliggør at tilkende erstatning ved almindeligt formuetab, såfremt handlingen anses som strafbar i medfør af den svenske straffelov.

¹⁵ Se ovenfor under gennemgangen af det danske system.

¹⁶ For dette se *J. Kleinman: Ren Förmögenhetsskada, 1987, s. 303* midt, hvor han vedrørende ansvarsreglerne for konkursforvaltere og ansvarsreglerne i selskabsretten konkluderer: Överhuvud kan det antagas att normskyddsläran fungerar som et utgångspunkt för bedömning af skadestandsansvaret för ren förmögenhetsskada för yrkesutövera som uppträder publikt och som har omsorgsförpligtelser även mot andra än kontraktsparter.«

¹⁷ Sagen drejede sig om en direktør, som indkøbte på kredit efter at han kunne eller burde vide, at selskabet ikke ville kunne opfylde kravene. Konkret tilkendte højesteret kun en erstatning til sælger, der svarede til sælgers indkøbspris. Der blev ikke givet erstatning for tab af avance.

Kap. 15, § 1, 2. pkt.

At kap. 15, § 1 i den svenske aktieselskabslov også omfatter erstatning for almindeligt formuetab giver selvfølgelig hele bestemmelsen en større betydning end den tilsvarende danske ASL § 140.

Kodificeringens betydning for tabsopgørelsen gør desuden, at bestemmelsens 2. pkt. får en anden og vigtigere betydning end den danske ASL § 140, 2. pkt.. Man kunne påstå, at det netop er denne forskel, der giver den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1, 2. pkt. mening, en mening som den tilsvarende bestemmelse i den danske aktieselskabslovs § 140, 2. pkt. mangler.

I den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1, 2. pkt. fastlægges ledelsens ansvar overfor tredjemand, i de tilfælde hvor ledelsen agerer culpøst ved at overtræde den svenske aktieselskabslov, den svenske årsregnskabslov eller vedtægterne. Der ligger i forhold til dansk ret den forskel at bestemmelsen også omfatter årsregnskabsloven. Dette har dog ikke større betydning, idet man efter dansk ret også vil blive ansvarlig for overtrædelse af årsregnskabsloven.

Umiddelbart skulle man tro, at kap. 15, § 1, 2. pkt. var en ansvarsbegrænsning, således at ansvar uden for overtrædelse af disse forskrifter ikke var mulig.¹⁸ Dette er *ikke* tilfældet. Oprensningen af forskrifter i sammenhæng med den udvidelse af tabet, som ligger i den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 får den betydning, at tredjemand, i tilfælde af, at det culpøse forhold kan føres tilbage til overtrædelse af en af de nævnte forskrifter, vil kunne opnå erstatning også for almindeligt formuetab. Det er *ikke* hensigten med denne bestemmelse, at begrænse ledelsens ansvar til overtrædelse af de nævnte forskrifter. Derimod er hensigten med kap. 15, § 1, 2. pkt., at udvide ledelsens ansvar ved overtrædelsen af netop de nævnte forskrifter således, at skadelidte i disse tilfælde kan kræve også almindeligt formuetab dækket.¹⁹ Ved overtrædelse af andre forskrifter må man som skadelidte lade sig nøje med den normale tabsopgørelse.

I dansk ret, hvor man ikke giver erstatning for almindelig formueskade i medfør af ASL § 140, er denne bestemmelses oprensning reelt indholdsløs. Hvorimod den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1, 2. pkt. har en konkret erstatningsretlig effekt.

Forholdet til den almindelige erstatningsret

ASL § 140 følger, som anført den almindelige danske erstatningsret, og er i overensstemmelse med denne. Der er måske lidt uoverensstemmelse med de nyere generelle regler vedrørende ansattes ansvar, men dette er sandsynligvis ikke tilsigtet.

Den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 er, ved at den regulerer ikke bare ansvaret men også tabsopgørelsen, udtryk for en særlig måde at regulere erstatningsansvaret på i svensk ret. Et andet eksempel på denne form findes i den svenske

¹⁸ Betegnelsen *forskrifter* bruges bevidst for at påpege forbindelsen til det moderne culpabegreb, hvor netop overtrædelsen af en forskrift er det centrale element.

¹⁹ S. Johansson: Nials svensk Associationsrätt 8. upplagan, 2001, s. 349 øverst.

skadeserstatningslovs kap. 2, § 4, hvor der gives direkte hjemmel for at tilkende erstatning for almindelig formueskade, såfremt handlingen anses som strafbar i medfør af den svenske straffelov. Den svenske aktieselskabslovs kap. 15, 1 forekommer derfor i fuld overensstemmelse med den generelle svenske erstatningsretlige regulering. Hvor der ved særlig hjemmel for erstatning tilkendes erstatning også for almindeligt formuetab.

Generel konklusion

På grundlag af ovenstående, kan det fremføres, at selv mellem retssystemer så nært beslægtede, som det danske og det svenske, forekommer der afgørende forskelle. Disse forskelle skyldes små forskelle i det grundlæggende juridiske system som den almindelige erstatningsret. Forskellene har stadig afgørende betydning til trods for, at man igennem en årrække har skabt nærmest enslydende generelle regler indenfor erstatningsretten.

Når man derfor forsøger at harmonisere inden for speciallovgivning, kommer disse forskelle til udtryk og sådanne forsøg på harmonisering viser sig ved nærmere analyse reelt ikke at medføre den lighed, der forventes. En sådan lighed umuliggøres på grund af den nødvendige sammenhæng mellem specialregler og de generelle regler.

Den danske ASL § 140, 2. pkt. og den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 er således eksempler på en tilsyneladende harmonisering. I tilfældet med direktører overfører man direkte en specialregel uden tanke for den mindre formalitet, der er indbygget i det andet system. Dette medfører, at ansatte direktører i aktieselskaber ifølge dansk ret generelt ikke er omfattet af de generelle regler for ansattes ansvar som findes i EAL § 23. Dette skyldes, at man i svensk ret opererer med et specielt organ (verkställande direktör), som man har valgt ansvarsmæssigt at knytte fuldstændigt til ledelsen af selskabet. I dansk ret har man valgt at lade direktører generelt at være knyttet til ledelsen af selskabet i erstatningsretlig forstand. Dette medfører altså at bestemmelsen anvendes på personer, som man i svensk ret ikke finder bestemmelsen bør anvendes på.

Med hensyn til tabsopgørelsen følger den svenske aktieselskabslovs kap. 15, § 1 en linie, som ikke findes i dansk ret, derved reduceres den danske bestemmelse betydning til det rent pædagogiske. Med hensyn til ASL § 140, andet punkt føres dette til det absurde, hvor man får skabt en uklar regel uden nogen reel begrundelse og derefter påpeger, at denne er indført af pædagogiske grunde.

Konklusionen må være, at harmonisering absolut er fremtiden, men at harmonisering via specialregler muligvis ikke er vejen frem. Vedtagelsen af enslydende specialregler har ikke ført til en harmonisering mellem retssystemer, der er så nært beslægtede som det danske og det svenske. Skulle man derfor forsøge sig med en lignende specialharmonisering mellem flere retssystemer med vidt forskellige almindelige regler ville dette næsten pr. definition ikke føre til fuldstændig harmonisering.